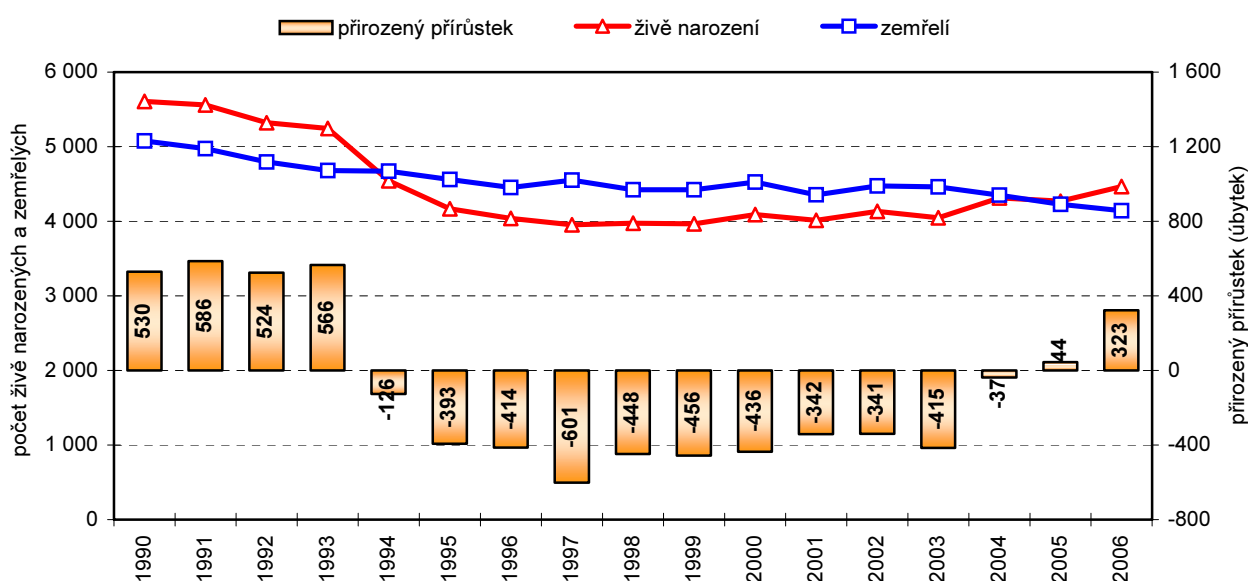

Porodnost v Libereckém kraji od počátku devadesátých let dvacátého století do současnosti

Základní trendy vývoje porodnosti v Libereckém kraji od počátku devadesátých let dvacátého století do současnosti:

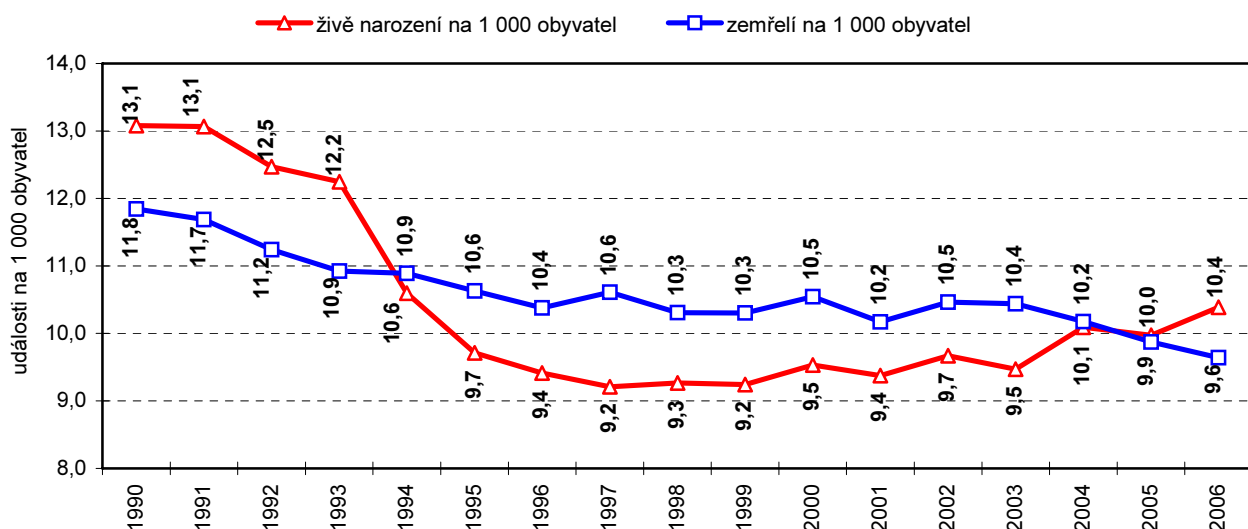
- prudké snížení úrovně porodnosti v první polovině devadesátých let,
- zvyšování průměrného věku matky při narození dítěte,
- změna struktury živě narozených dětí podle rodinného stavu matky; pokles podílu živě narozených vdaným ženám a zvýšení podílu živě narozených svobodným a rozvedeným ženám,
- zvyšování podílu dětí narozených mimo manželství a současně snižování podílu dětí narozených v manželství do sedmi měsíců po svatbě.

Přirozená měna obyvatel v Libereckém kraji v letech 1990 - 2006

Na počátku devadesátých let se v souvislosti s ekonomickým, politickým a sociálním vývojem v celé České republice začaly s velkou intenzitou projevovat změny populačního chování obyvatelstva. Mezi nejvýraznější charakteristiky tohoto období patřilo výrazné snížení **počtu narozených dětí**. Počínaje rokem 1994 počet živě narozených začal být převyšován počtem zemřelých a toto období trvalo jedenáct let. Teprve v roce 2005 dosáhl opět počet živě narozených vyšší hodnoty než počet zemřelých. A i v roce následujícím Liberecký kraj vykázal přirozený přírůstek počtu obyvatel.

Živě narození a zemřelí v přepočtu na 1 000 obyvatel v Libereckém kraji v letech 1990 - 2006

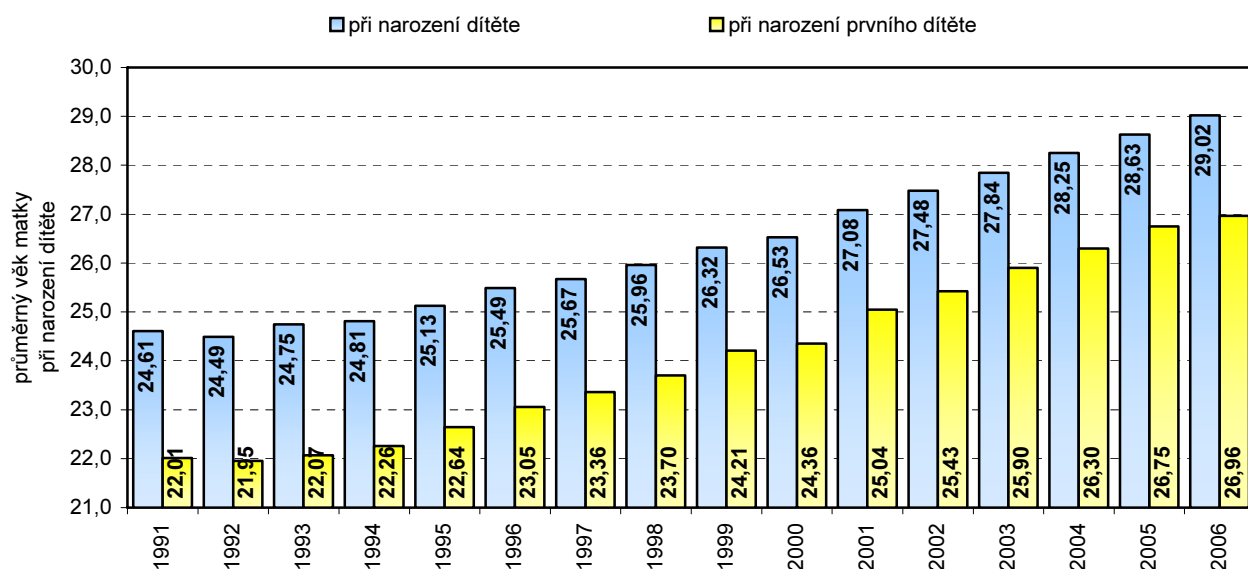
V první půli devadesátých let prudce poklesla i úroveň ukazatele **počet živě narozených na 1 000 obyvatel**. Tento ukazatel je často používán a označován jako hrubá míra porodnosti. Jeho výraznými nevýhodami jsou především dvě skutečnosti:

a) nebere v úvahu věkovou strukturu sledované populace, která se v průběhu let mění a při srovnání úrovně porodnosti mezi jednotlivými územními celky může právě věková struktura jeho výslednou hodnotu výrazně ovlivnit,

b) vztahuje počet událostí na všechny osoby v populaci a nejen na ženy v reprodukčním věku.

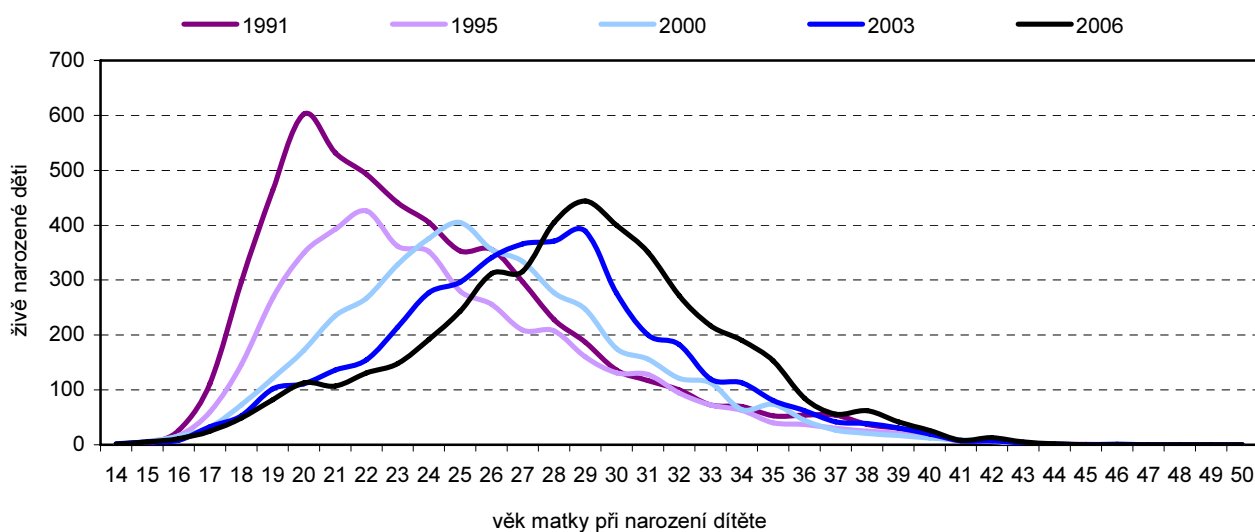
Křivka vývoje tohoto ukazatele koresponduje s vývojem počtu živě narozených a v porovnání s vývojem ukazatele zemřelí na 1 000 obyvatel odhaluje stejné trendy vývoje úrovně porodnosti.

Průměrný věk matky při narození dítěte v Libereckém kraji v letech 1991 - 2006

Spolu s poklesem porodnosti se projevil trend odkládání narození dítěte do vyššího věku. Získání vyššího vzdělání a určité pracovní praxe, dosažení profesionální kariéry a v neposlední řadě možnost cestování a získávání zkušeností v zahraničí se staly významnými faktory pro budoucí život člověka. **Průměrný věk matky při narození dítěte** se od roku 1991 do roku 2006 zvýšil o 4,41 let na 29,02 let. Průměrný věk matky při narození prvního dítěte vzrostl za stejné časové období dokonce o 4,95 let.

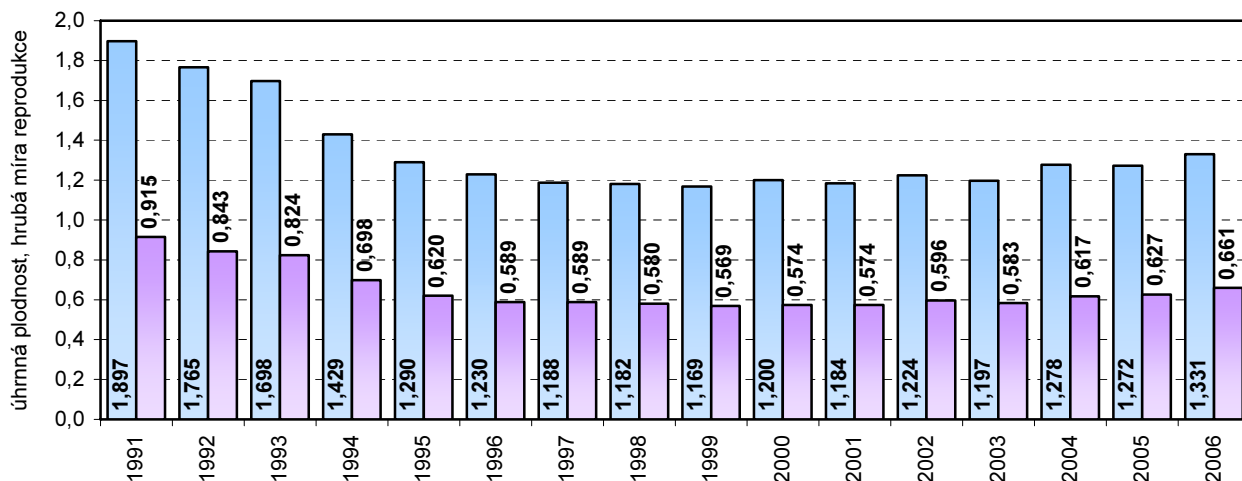
Živě narozené děti podle věku matky při narození dítěte v Libereckém kraji

Nejvýstižnějším demografickým ukazatelem popisujícím úroveň porodnosti je **úhrnná plodnost**, která vyjadřuje počet živě narozených dětí připadajících na 1 ženu, pokud by po celé její reprodukční období zůstala plodnost stejná jako v daném roce. Představuje tak průměrný počet dětí narozených jedné ženě ve věku 15 – 49 let. Úhrnná plodnost se v Libereckém kraji od roku 1991 snížila z 1,897 na 1,331 „dětí na jednu ženu v reprodukčním období“ v roce 2006. V první polovině devadesátých let došlo k jejímu prudkému

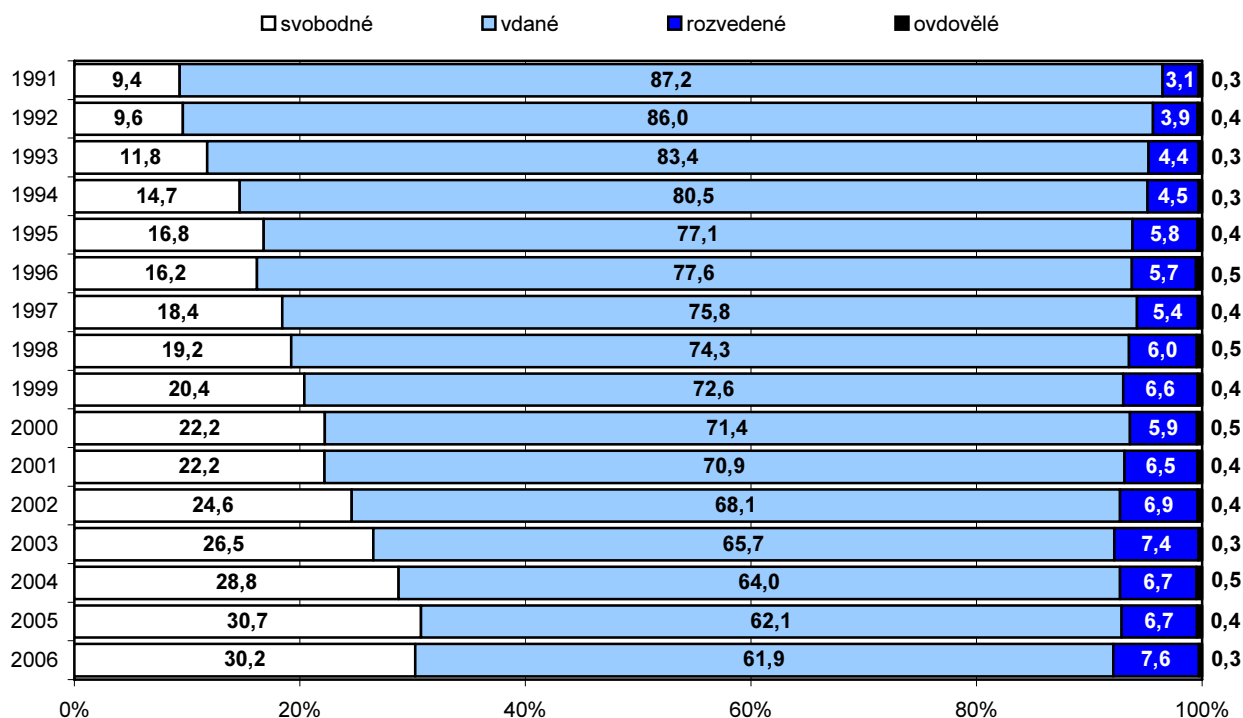
snížení a od roku 1995 se úhrnná plodnost držela na velmi nízkých hodnotách. V posledním sledovaném roce je patrné mírné oživení a tedy i nepatrný nárůst hodnoty tohoto ukazatele. Pro zachování reprodukce v populaci, která by plynule nahrazovala ty předešlé generace, by však úroveň úhrnné plodnosti s přihlédnutím na úmrtnost měla činit 2,1 "děti na jednu ženu v reprodukčním období".

**Úhrnná plodnost a hrubá míra reprodukce v Libereckém kraji
v letech 1991 - 2006**

Vynásobením ukazatele úhrnná plodnost podílem děvčat při narození lze získat další velmi zajímavý demografický ukazatel **hrubá míra reprodukce**. Vyjadřuje průměrný počet dívek narozených jedné ženě za „neexistence úmrtnosti“. Můžeme tedy říci, že při hrubé míře reprodukce, která je větší než 1, je zajištěna reprodukce dané generace. Zohledníme-li navíc ještě úmrtnost v populaci, získáme ukazatel čistá míra reprodukce, který vystihuje, kolik děvčat se narodí jedné ženě a dožijí se věku své matky v době svého narození. Bude-li čistá míra reprodukce větší než 1, populace se bude zvětšovat. Hrubá míra reprodukce v roce 1991 dosahovala hodnoty 0,915, v dalších pěti letech prudce klesala a v roce 2006 činila 0,661.

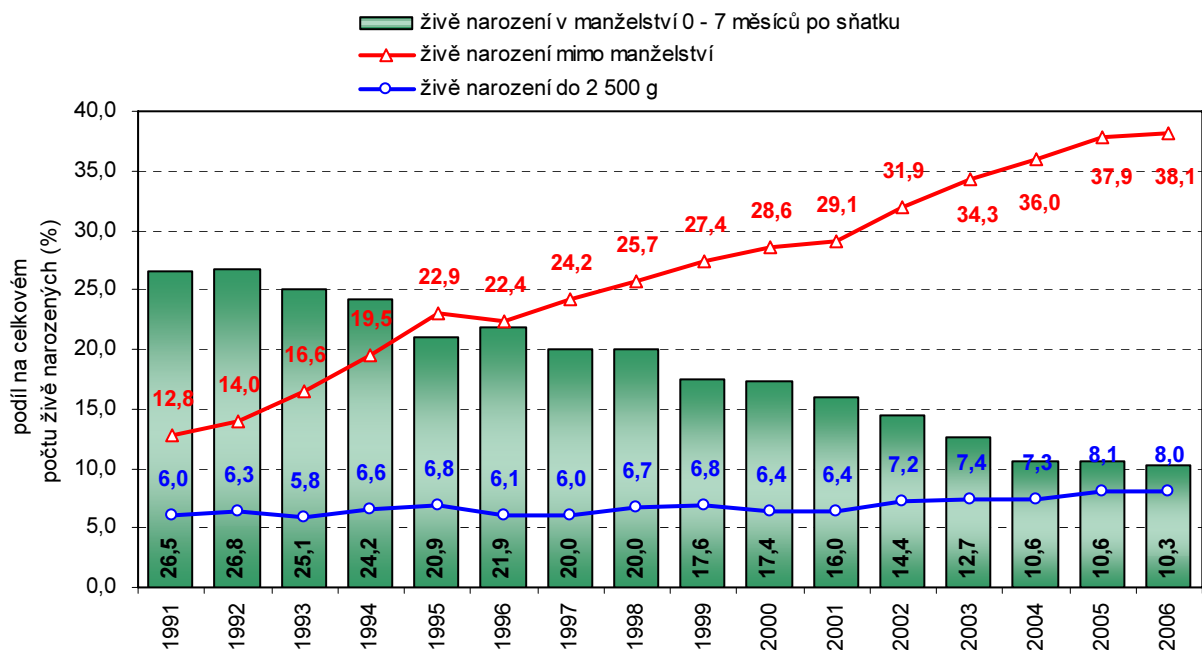
**Živě narození podle rodinného stavu matky v Libereckém kraji
v letech 1991 - 2006**

V souvislosti se změnou společenského chování obyvatel se změnila i **struktura živě narozených dětí podle rodinného stavu matky**. Výrazně se zvýšil podíl dětí živě narozených svobodným matkám (z 9,4 % v roce 1991 na 30,2 % v roce 2006) i podíl narozených rozvedeným ženám (z 3,1 % v roce 1991 na 7,6 %

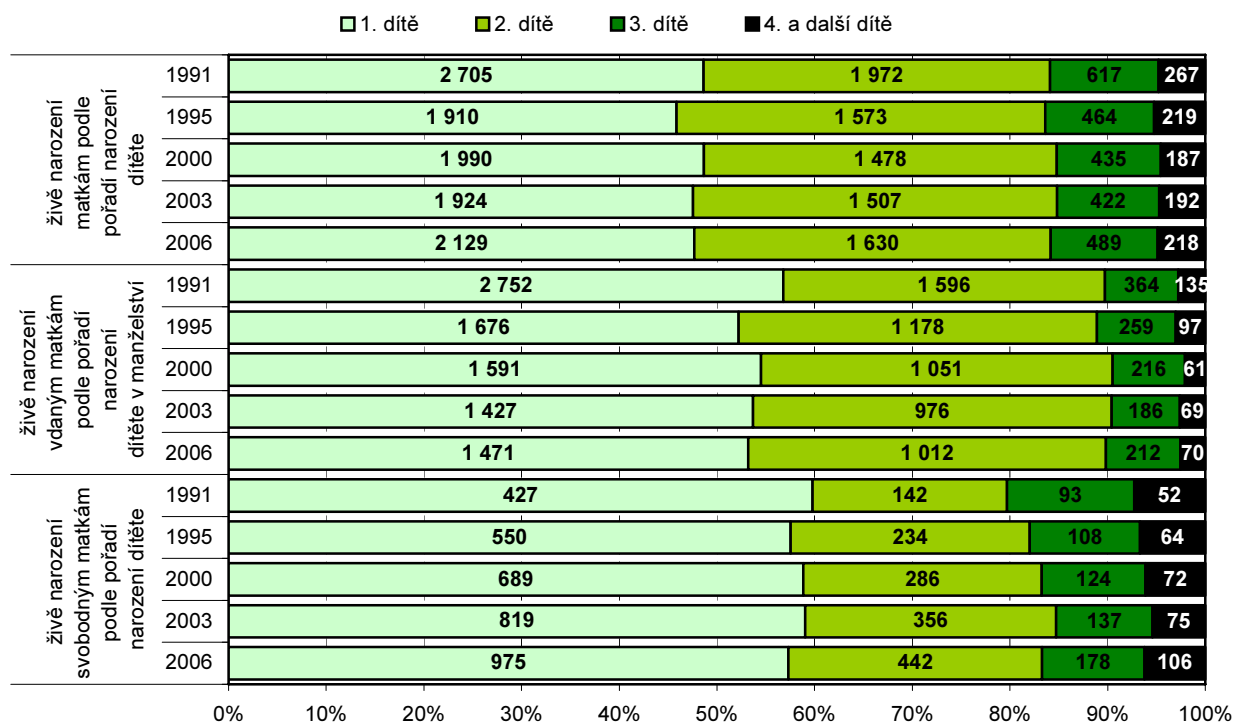
v roce 2006). Recipročně naopak zřetelně poklesl podíl dětí živě narozených vdaným ženám, a to z 87,2 % v roce 1991 na 61,9 % v roce 2006.

**Podíl živě narozených mimo manželství, do sedmi měsíců po sňatku rodičů
a s nízkou porodní hmotností na celkovém počtu živě narozených
v Libereckém kraji v letech 1991 - 2006**

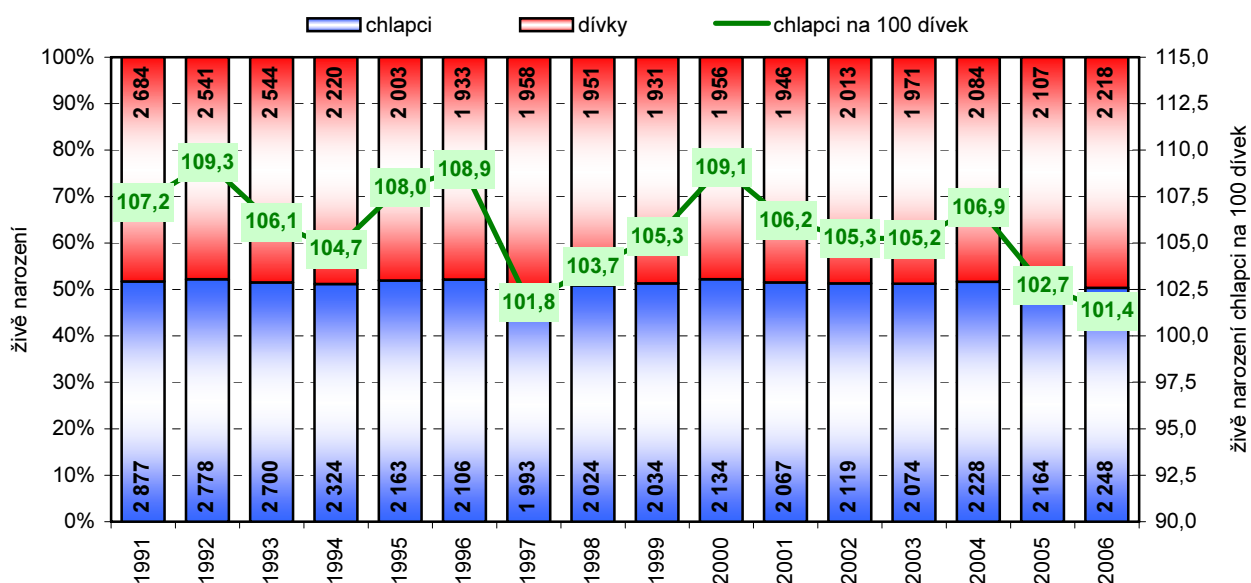
Uvedené skutečnosti se projevily i ve vývoji ukazatele **živě narození mimo manželství na 100 živě narozených**. Jeho úroveň rapidně stoupla. Ještě v roce 1991 se nevdaným ženám živě narodilo jen 12,8 % dětí. Do roku 2006 hodnota tohoto ukazatele vzrostla na 38,1 %. **Podíl živě narozených v manželství do sedmi měsíců po sňatku** naopak dynamicky klesl. Snížil se z 26,5 % v roce 1991 na 10,3 % v roce 2006.

**Živě narození podle pořadí narození dítěte a podle rodinného stavu matky
v Libereckém kraji v letech 1991 - 2006**

Vývoj **živě narozených podle pořadí narození dítěte a podle rodinného stavu matky** ukazuje, že vdané ženy mívají zpravidla alespoň dvě děti. Větší podíl svobodných žen naopak zůstává u jednoho dítěte.

Živě narození podle pohlaví v Libereckém kraji v letech 1991 - 2006

Biologicky je dán větší podíl chlapců z celkového počtu živě narozených dětí než dívek. Tuto skutečnost potvrzuje i vývoj **poměru živě narozených chlapců na 100 dívek**, který ve sledovaném období let 1991 – 2006 dosáhl své minimální hodnoty v roce 2006 (101,4 chlapců na 100 dívek) a maximální v roce 1992 (109,3 chlapců na 100 dívek).

V posledních letech se velmi často ve sdělovacích prostředcích hovoří o zvyšování pravděpodobnosti narození dvojčat či dokonce trojčat. **Celkové počty vícečetných porodů** v Libereckém kraji tuto skutečnost potvrzují, přesto nejvyšší počet porodů dvojčat vykázal v průběhu sledovaného období Liberecký kraj v roce 1994 (42 porodů) a nejvyšší v roce 1999 (dokonce 113 porodů).

Vícečetné porody v Libereckém kraji v letech 1991 - 2006

